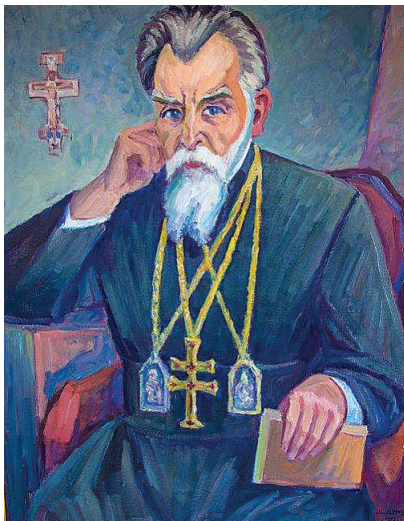

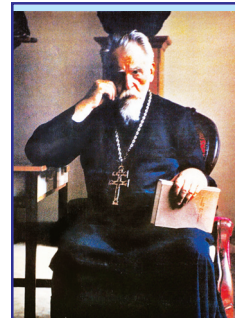
Молитва за прославу Ісповідника Віри Патріярха Йосифа

Пресвята Тройце, слава і хвала Тобі за ласки, уділені Пастирю Української Католицької Церкви, Слuzі Божому Йосифу Сліпому, і за те, що в ньому Ти дала нам світлий зразок непохитності у вірі і героїської витривалості оборонця Твоєї переслідуваної Церкви і правдивого свідка розп'ятого Христа впродовж 18 довгих років сибірської каторги.

Через його заслуги і посередництво, дай нам силу йти за Христом хресною дорогою і допоможи нам одержати ласку, якої дуже потребуємо і про яку сьогодні прохаємо (*сказати яку*), щоб ця випрошена ласка стала спонукою піднесення на Престоли Твого доброго, сильного, вірного сина Твоєї Церкви. Бо Тобі належить усяка слава, честь і поклонення, Отцю, і Сину, і Святому Духові, нині, і повсякчас, і на віки віків. Амінь.

Дизайн та друк:
Товариство українців католиків «Свята Софія»
7911 Whitewood Rd., Elkins Park, PA 19027.
Тел.: 215-635-1555
веб-сторінка: <http://stsophia.us>
електронна адреса: st.sophiara@yahoo.com

Центр Студій спадщини Патріярха Йосифа Сліпого

7911 Whitewood Rd.
Elkins Park PA 19027
215-635-1555

Обіжник Ч. 3 (7) Літо 2014

Відкриття Музейної кімнати Патріярха Йосифа Сліпого при Центрі студій спадщини Його Блаженства

Інтер'єр Музейної кімнати Патріярха Йосифа (світлина: Стефан Фартушок)

4 травня 2014 р., в Домі Товариства «Свята Софія» США (ТСС А), відкрила двері Музейна кімната Патріярха Йосифа Сліпого, що діє під егідою Центру студій спадщини Його Блаженства. Церемонію відкриття провели Президент Товариства «Свята Софія» в Римі о. Марко Ярослав Семенен та Голова ТСС А академік Леонід Рудницький.

Її експонати - це видима присутність Ісповідника Віри на Новому Континенті. Родинне дерево, біографічні панелі, бібліотека, аудіо- та відеоматеріали, три окремі стенди, присвячені Пастирським візитам Його Блаженства до Сполучених Штатів Америки в 1968 (21 липня-17 серпня), 1973 (12 травня -12 червня) та 1976 (15 вересня-2 жовтня, 14-17 жовтня) роках становлять інформаційну базу для відвідувачів. Численні оригінальні фотоматеріали, що їх Музей отримав з приватних та парафіяльних колекцій

(Чікаго, Клівленд, Ньюарк, Філадельфія та ін.) відтворюють широкий географічний діапазон подорожей Його Блаженства до Америки та динаміку літургічних подій, зустрічей з громадськими та політичними діячами, нарад, наукових конференцій за участю Патріярха. Особливу цінність становлять особисті речі Блаженнішого Йосифа, через які присутні немовби доторкаються до незламної постаті великого Ісповідника Віри. Серед цих мемураблій – Архієрейські ризи, плащ-мантія, підрясник, предмети особистого вжитку, Требник та ін. До унікальних експонатів належать оригінали рукописів Блаженнішого, його листування з представниками української громади США, пам'ятні відзнаки з нагоди ювілеїв Його Блаженства, картини авторства Юрія Гури та Михайла Мороза (1904-1992).

Створення музейної кімнати Патріярха Йосифа Сліпого – це поклін Товариства «Свята Софія» в США своєму засновникові в ювілей 40-ліття діяльності ТСС А.

«Одна Сибір неісходима...»: конкурс деклямації з нагоди 25-ліття виходу з підпілля Української Греко-Католицької Церкви

Історія Української Греко-Католицької Церкви – це сув'язь непохитної віри її мучеників за віру Христову, незгасимої жертвості її клиру, монашества та вірних, непоборної сили духа в боротьбі за право існувати та проповідувати Слово Боже на своїй землі та поза її межами. Заборонена, переслідувана, нищена, запроторена за ґрати сибірських ГУЛАГів та в катакомби совєтським режимом після Львівського псевдособору 1946 року, вона не лише вистояла випробування часу, але з новими силами покинула підпілля 1989 року і відновила свою діяльність в Україні.

З нагоди 25-ліття легалізації УГКЦ, Центр студій спадщини Патріярха Йосифа Сліпого, що діє при Релігійному Товаристві Українців Католиків «Свята Софія» ЗСА (ТСС А), та у співпраці з Нашою Українською Рідною Школою (НУРШ) і Українською

Федеральною Кредитовою Кооперативою «Самопоміч», провели конкурс деклямації «Одна Сибір неісходима...». Метою заходу було не лише відзначити знаменну дату виходу Церкви з підпілля, але й зацікавити молоде покоління стражденною історією Катакомбної Церкви та долею її мучеників. Саме тому Конкурс був організований з думкою про учнів 5-12 клас Нашої Української Рідної Школи у Філадельфії, які – з допомогою учителів та батьків – підготували до цієї події вірші українських материкових та діаспорних поетів: Лесі Храпливої-Щур, Зої Когут, Романа Завадовича, Леоніда Полтави, Василя Яшуна та інших.

Учасники та члени журі конкурсу (світлина: з архівів ТСС А)

(Закінчення на ст. 10)

1972 року: «Ми, українці, справді завдячуємо дуже багато Їх Блаженству Кардиналові Йосифові, що потрудився, щоб заснувати такий чудовий та корисний осередок для українців». Сподіваємося, що таким він і залишиться для нового покоління українців України та діаспори.

ПРО АВТОРА.

о. Марко Ярослав СЕМЕГЕН є випускником Тернопільської вищої духовної семінарії, де сьогодні він викладає літургіку молодому поколінню майбутніх священнослужителів. Ступінь ліценціату здобув в Папському орієнтальному інституті в царині літургічних наук, а сьогодні є докторантом цього ж вишу. З 2009 р. о. Марко – віце-парох української парафії св. Сергія і Ваха в Римі, а з 2011 – Пасторальний координатор для українців греко-католиків в Італії. 9 січня 2014 р. о. Марка було офіційно призначено Президентом релігійного Товариства українців католиків «Свята Софія» після обрання його на цю посаду у листопаді минулого року на загальних надзвичайних зборах, що їх очолював Блаженніший Святослав (Шевчук).

«Одна Сибір неісходима...»: конкурс деклямації з нагоди 25-ліття виходу з підпілля Української Греко-Католицької Церкви

(Продовження зі ст. 1)

Конкурс відбувся 12 квітня у приміщенні кімнати ім. Куземського, що знаходиться в Українському Освітньо-Культурному Центрі у Дженкінтавн, ПА. Журі, до складу якого увійшли: Ольга Костів, Директор НУРШ; Галина Келлер, СЕО Кредитівки «Самопоміч»; Марія Костюк, вчителька НУРШ; Альберт Кіпа, заступник Голови Товариства «Свята Софія», очолив видатний літературознавець, професор Ла Саль Університету та Пеннсильванського Університету, засновник Центру студій спадщини Патріярха Йосифа академік Леонід Рудницький. Журі оцінювало 13 конкурсантів за наступними критеріями: плавність деклямації; чіткість вимови; інтонація; артистичність виконання; драматизм деклямації; постава. Звертаючись до конкурсантів, Голова журі академік Леонід Рудницький зазначив, що Українська Греко-Католицька Церква, яка понад сорок років провела в підпіллі, сьогодні, на жаль, знову опинилася перед загрозою імперських посягань чужинців. Тому поезія, яку учні підготували до цього конкурсу, є також і молитвою до Бога за Церкву та її вірних.

У висліді Конкурсу журі визначило 3 лавреатів, якими стали: учениця 6 класи Анастасія Блощинська, учениці 9 класи Юлія Курилець та Христина Білецька. Переможцями конкурсу стали: учениця 9 класи Наталія Бабійчук (1-ше місце), учениця 5 класи Іванна Куйдич (2-ге місце) та учениця 6 класи Діяна Савчин (3-тє місце).

Вітаючи усіх конкурсантів, директор школи Ольга Костів та СЕО Кредитівки «Самопоміч» Галина Келлер високо оцінили рівень підготовки учнів та подякували організаторам за ідею проведення конкурсу.

Усіх учасників Конкурсу було нагороджено дипломами та призами, що їх надав Центр Студій спадщини Патріярха Йосифа Сліпого, а головний Спонсор Конкурсу Українська Федеральна Кредитова Кооператива «Самопоміч» уфондувала цінні нагороди лавреатам та переможцям.

Прес-служба ТСС А

Патріярх Йосиф Сліпий – будівничий українського осердя в Римі.

о. лц. Марко Ярослав СЕМЕГЕН

Вступ.

9 лютого 1963 року добровільний в'язень за віру Христову Блаженніший Патріярх Йосиф Сліпий, «фізично зморений, душевно не зламаний», прибув після 18-літнього ув'язнення в радянських таборах до Петрової Столиці. Тут, у Вічному Місті, колиці християнства, розпочався не лише новий етап життя та діяльності Його Блаженства, але й нова сторінка в літописі Української Греко-Католицької Церкви, яку відродив до життя Патріярх Йосиф своєю харизмою, непоборною вірою у Провидіння Боже, незламністю духа, стремлінням до великого – через терня до зір, непохитним переконанням в «минучість времені лютого», своєю далекоглядністю задумів та планів у розбудові українства на поселеннях загалом та в Римі зокрема. Чіткість цієї місії Блаженніший віз з собою вже із заслання, бо, як читаємо в його «Заповіті», «Вже в дорозі через Відень до Рима душевний біль не давав мені спокою, коли я думав про нашу Церкву і наш Нарід. Всі її досягнення і тисячолітня праця поколінь лежали в руїні. Сприймав я це як Божу волю у глибокій вірі, що всі історичні надбання, в тому числі також терпіння, не даремні: Я вірив, що з руїн повстануть наша Церква і наш Нарід! З усіх сил намагався я шукати виходу з цього майже безвихідного становища, щоб підняти Церкву і Нарід з руїн, щоб їх відродити. Треба було знову починати працю відродження в самому корені, від самих основ. А основи я бачив в науці, молитві, праці і християнському праведному житті».

Саме ці начала: наука, молитва, праця і християнське праведне життя були духовним осердям тих матеріальних надбань, що їх Патріярх Йосиф залишив в спадок українцям у Вічному Місті. Ця спадщина є тим більше подиву гідна, що її творець і фундатор жив та діяв в умовах сумнозвісної Ostpolitik Ватикану, однак Блаженніший Йосиф ніколи не йшов на компроміс, якщо йшлося про добро Церкви, України і народу, які залишалися завжди пріоритетами у його пастирській діяльності на чужині. Тому то в цій короткій розвідці представимо особу Його Блаженства як будівничого українського осердя в Римі, ставлячи на перше місце духовний та національний вимір його інвестицій, що знову ж таки найкраще віддзеркалюють слова із його «Заповіту»:

«Як мовчазний і тим разом знову добровільний В'язень Христа ради радів я, що при допомозі Божій, завдяки жертвам цілого українського Божого люду, зокрема його мирянства, і моїм смиренним трудом постав Український Католицький Університет – вогнище науки, Собор Святої Софії – знак і символ незнищенности Божого храму на землі, місця молитви, Монастир Студитів – вічно палаючий острівець християнської праведности і східнохристиянського монашества і благочестя!»

З огляду на те, що Українському Католицькому Університетові було присвячено чимало уваги у численних статтях, ми зосередимо увагу на інституціях духовного спрямування: Соборі Святої Софії, парафії свв. Сергія і Вахка з патріяршим двором на Мадонні дей Монті, монастирі оо. Студитів на Студіоні та – у підсумку - Товаристві «Свята Софія» - кустодіїв цих патріярших дібр та надбань.

створення Товариства, даної 3 листопада 1970 року, воно «є морально-правною основою і своєю працю нормує відповідними Статутами. Воно є визнане правно Апостольським Престолом і Урядом Італійської Республіки». Саме Товариство «Свята Софія» - за задумом Його Блаженства – стало власником згаданих тут Українського Католицького Університету ім. св. Климента Папи, Собору Святої Софії, парафіяльного храму Жировицької Богоматері і свв. Мучеників Сергія і Вахка та Патріяршого Двору і Музею, як також монастиря Отців Студитів «Студіон». Окрім цих головних завдань, Товариство було покликане опікуватися і відповідати за інші українські церковні, наукові і культурні інституції в Римі і в цілому світі.

Як писав Блаженніший, задум створення такого «забезпечника» з'явився не одразу: «Я довго над цим думав, радився з досвідченими правниками і так створив Товариство Св. Софії, що стало в Римі і в деяких країнах власником, адміністратором і промотором для патріярших надбань, що мають справу української науки, зокрема богословської, понести в майбутнє», - читаємо у Посланні Патріярха Йосифа про Товариство Св. Софія. Тут знову ж таки, на чільне місце висувається першорядність науки, яка – після Бога і України – відігравала чи не найважливішу роль в житті Блаженнішого. Продовжуючи свої роздуми над метою заснування Товариства, Патріярх Йосиф наголосив на тягlostі історичної традиції подібного роду організацій, початки яким заклали великі світочі української історії св. Володимир Великий, Ярослав Мудрий, князь Константин Острозький, Митрополит Андрей Шептицький, козацька старшина. «Свята Софія», як її бачив Його Блаженство, «підкуватиметься нашою богословською наукою, нашими різними галузями знання, воно розвиватиме таланти, підтримуватиме їх в їхньому розвитку, заохочуватиме розвивати Божі духовні дари, щоб не закопувати їх під впливом негожих часів. Велике це завдання і Товариство Св. Софія є першим таким українським Товариством в наших модерних часах з такою благородною і благословенною ціллю» - йдеться у Посланні Патріярха Йосифа про Товариство Св. Софія. Ця місія, що Блаженніший доручив Товариству, була б неможливою без підтримки «українського Божого люду», в котрого Патріярх прохав «співпраці, зрозуміння, підтримки».

Згодом Його Блаженство заснував Крайові Товариства в США, Бельгії, Англії та в інших країнах західного світу з думкою про те, щоб в різних куточках поселення українців поширювати місію збереження українського осердя в Римі. Ці товариства, згідно зі своїми практичними завданнями, мусіли бути релігійними, хоч і не виключно церковними установами, але пов'язані з Церквою. Ними Патріярх Йосиф бажав авторитетно скріпити мирянський рух, який, захоплюючись ідеями патріярхату УГКЦ, був у той час дуже динамічним. Разом з цим Блаженніший дбав про те, аби надати мирянам почуття сильнішої приналежності до рідної Церкви і більшої відповідальності за її долю. Патріярх не помилився, адже, як зазначив у своїх спогадах проф. Леонід Рудницький, «завдяки Патріярхові ми почали почувати себе членами могутньої духової спільноти [...] Ми були насажені духом величі нашого Патріярха. Ми захоплювалися його словами і ділами. Він був для нас будівничим духової держави, а ми його лицарі-слуги» (Бюлетень ТСС А, число 18, 2009, с. 5)

Підсумки.

На закінчення кілька слів підсумку. Грунтовно та вичерпно з'ясувати роль Патріярха Йосифа як будівничого українського осердя в Римі можуть індивідуальні студії науковців в царині дослідження окремих об'єктів Патріярших надбань у Вічному Місті. Проте навіть на підставі побіжного огляду можемо ствердити, що, як було зазначено на початку, Блаженніший прагнув створити на чужині острівець України, який давав би можливість українцям в «розсіянні сушим» зустрічатися, «протиставитись і протидіяти безбожництву на Україні та асиміляції на поселеннях». І таким цей «український Рим Блаженнішого» був для численних українських прочан з різних країн світу, студентів римських колегій та університетів, тогочасних відвідувачів літніх курсів УКУ, як читаємо у спогадах Христі Косарчин з Чикаго

Собор Святої Софії в Римі.

Рим – центр християнського світу – став вимушеною Батьківщиною Патріярха: позбавлений права повернення на рідну землю, Блаженніший створив у Вічному Місті клаптик України, який кожен свідомий українець на вигнанні вважав за обов'язок відвідати. Впродовж двадцятилітньої діяльності Патріярха Йосифа у колиці західного християнства, «український Рим Блаженнішого» був осередком національної свідомості та духовності нашого люду на поселеннях. Собор Святої Софії, Український Католицький Університет ім. св. Климента Папи, пам'ятники світочам української літератури – Тарасові Шевченку, Маркіянові Шашкевичу, Іванові Котляревському, храм свв. Сергія і Вакха із іконою Жировицької Богородиці та прилеглий до церкви Патріярший дім і музей, монастир оо. Студитів на Студіоні, релігійні та громадські організації, що їх покликав до життя або відновив Патріярх Йосиф, і сьогодні становлять те духовне осердя українського Риму, яке є епіцентром життя нової української еміграції в Італії.

Як згадує довголітній співпрацівник Блаженнішого о. д-р Іван Музичка, після повернення із заслання, бажаючи плекати свій обряд та зв'язок із Церквою Київської традиції, Патріярх Йосиф «почав будувати в Римі світовий центр для своєї Церкви, споруджуючи в Римі храм Святої Софії і організуючи Український Католицький Університет з великою першою ціллю: його Церкву безбожний комунізм в Україні викреслив зі списку помісних Церков з'єдинених з Апостольським Престолом, її славний собор Святої Софії в Києві перемінили в музей, її вірні мусіли свій захист шукати у підпіллі і в катакомбах, як колись перші християни, але тая Церква живе, житиме і повернеться, прийде час, до своїх святинь в злуці з Петровою скалою. Так бачив свою діяльність в Римі Блаженніший Йосиф».

З цією метою, одразу після повернення у вільний світ, Патріярх розпочав старання та збір коштів на побудову Собору Святої Софії Божої Премудрости, на згадку про яку – читаємо у прес-релізі з нагоди посвячення храму 27 вересня 1969 року, «ворушаться в кожній українській християнській душі та всього українського Божого люду думки і почування. Бо ж Свята Софія – це незнищима основа нашої віри і надії. Свята Софія – це також видимий символ християнства древньої Русі, колицки нашої української Батьківщини, це також апостол Андрей Первозванний з хрестом в руці на Київських горах (...); це Київ, мати руських городів, це престольний град усіх українців. (...) Свята Софія – це город нашої сили і давньої слави, це справжній наш український Собор. (...) Неначе дитиною й відблиском цього Собору буде на чужині храм Святої Софії-Божої Премудрости в Римі, щоб нагадувати нам і свідчити перед світом, щоб надихнути і вказувати ясний, хоч так важкий, шлях у прийдешнє. Український Божий люд в Батьківщині і в розсіянні не має можливости сьогодні поклонитися своїй рідній святині на своїй землі, бо настало время люте. Тому для всіх, хто може вільно паломничати і на волі молитися Богу, здвигається оцей храм Божої Премудрости в Престольному граді Первоапостола Петра».

Отже, коротко про історію Собору: італійський архітектор Лючіо ді Стефано розробив план будівництва храму на основі первісної будівлі Київської Софії – п'ятибанної тринавної церкви в українському нео-візантійському стилі. У червні 1967 року було розпочато будову, а 27-28 вересня 1969 року Блаженніший Йосиф та сімнадцять владик в присутності папи Павла VI, який переніс сюди із базиліки святого Климента частину мошей св. Климента I і поклав під головний престіл, довершили посвячення собору Святої Софії і запрестольної мозаїки, спроектованої видатним українським митцем Святославом Гординським, який також розробив мистецьке оздоблення собору, як мозаїк, так і вітражів. Мозаїчні роботи виконала школа Марка Тулія Монтічеллі. Патріярх Йосиф особисто склав план декоративного наповнення храму,

помноження». Це небовби перегукується із зацитованими на вступі словами Патріярха про чотири основи відродження Церкви і Народу: «наука, молитва, праця і християнське праведне життя».

Монастир студитів «Студіон» був власне таким осередком цих чеснот. Сюди, як згадує о. Тарас Лончина, колишній студент УКУ в Римі, «семінаристи залюбки їздили [...] на реколєкції або празники». Тут творив єромонах Ювеналій Мокрицький, визначний митець, автор ікон на іконостасі в Соборі Святої Софії. З цією обителлю пов'язаний період чернечого служіння о. Любомира Гузара, який 24 червня 1973 року склав монаші обіти у каплиці монастиря. Тут, 2 квітня 1977 року, він, разом із о. Іваном Хоמוю та о. Степаном Чмілем, був тасмно висвячений Патріярхом Йосифом на єпископа. У книзі проф. Антуана Аржаковського «Бесіди з Блаженнішим Любомиром Гузаром. До постконфесійного християнства» (УКУ, 2007), Блаженніший Любомир так згадував про обставини, у яких відбувалися свячення, та передумови, які спонукали Патріярха Йосифа зробити такий рішучий крок: «Його Блаженство Йосиф Сліпий зробив дуже багато для нашого народу, нашої Церкви поза Україною. Він завжди дуже активно цікавився тим, що відбувається в Україні. Але був дуже обережним, бо усвідомлював, що КДБ може дізнатися про нових єпископів і, при бажанні, нейтралізувати їх, цим самим обезголовивши нашу Церкву. Отже, він думав про те, як забезпечити на майбутнє провід для нашої Церкви. Це був час сумнозвісної Ostpolitik. Радянський уряд скористався з цього і попросив Святий Престол закрити нашу малу семінарію в Римі. Хоч семінарія й залишилася, але ми ніколи не були у милості в Римі. Тоді Кардинал Сліпий висвятив мене на той випадок, коли ситуація в Україні вимагатиме цього». Рік пізніше, у 1978 році, Патріярх Йосиф призначив єпископа Гузара архімандритом монастиря оо. Студитів на Студіоні, а також відповідальним за монастирі студійського уставу за межами України. В цій обителі постригся у ченці нинішній єпарх Єпархії Пресвятої родини за осідком у Лондоні, апостольський візитатор для українців греко-католиків Ірландії Преосвященний Гліб Лончина. Саме тут, 3 липня 1977 року, він отримав священниче рукопокладення від Патріярха Йосифа Сліпого. В монастирі на Студіоні Блаженніший рівнож висвячував одружених священників в той час, коли примусовий целібат був накладений Апостольською Столицею і на духовенство УГКЦ поза межами України. Тут отримали єрейські свячення і два священники, які сьогодні несуть пастирське служіння на терені Сполучених Штатів: о. Маріян Процик та о. Тарас Лончина. Тут, як згадує Голова американського Товариства «Свята Софія» академік Леонід Рудницький, Блаженніший Йосиф, син золотого Поділля і справжній господар, «вимагав, щоб Студіон і його монахи мали своє господарство, з якого можна було б вижити. Були там корови, гуси, кури, бджоли тощо. Була велика садиба і поле; так на випадок якихось заворушень, щоб монахи не загинули з голоду. Все мусіло бути своє» (Бюлетень ТСС А, число 18, 2009, с. 7). Ось і ще один питомо український вимір діяльності Патріярха. На превеликий жаль, сьогодні монастир виконує зовсім інші функції і тільки номінально належить до УГКЦ.

Товариство «Свята Софія».

Останнім доповненням до українського осердя в Римі та відповідним завершенням довголітньої праці Патріярха Йосифа на волі стало створення юридичного забезпечення тим установам, що ми у цій статті коротко висвітлили. «По кількох роках праці на волі вдалось створити три [...] осередки для нашого наукового, церковного і монашого життя: Студіон, Український Католицький Університет ім. св. Климента папи і патріярших двір з музеєм при церкві святих Сергія і Вакха в Римі», – писав Блаженніший Йосиф. Ці надбання закономірно вимагали стабільної підтримки з боку меценатів, організацій, та й усього українського загалу. З цією метою Патріярх покликав до життя Релігійне Товариство для католиків українців з осідком в Римі під назвою «Свята Софія». Як читаємо в грамоті

«милім подихом рідної землі, бо не можемо на Україні складати нашого благодарення». Заступництву Пресвятої Богородиці завдячує український нарід можливість молитви у «відзисканому храмі», який «став нині осередком і пригадкою для українського народу, єдності Церкви і послуху Апостольському Престолі», де Вона «покриває своїм омофором vsюди і завжди» своїх дітей.

Сьогодні церква святих Сергія та Вакха та ікони Жировицької Богородиці є парафіяльним храмом для українців – католиків візантійського обряду Римської єпархії. З початком нової хвилі заробітчанського емігранства до Італії парафія здійснює у повноті літургійно-катехитичну діяльність, а також ряд соціальних ініціатив. У церкві щодня звершують богослужіння, тут вирує активне парафіяльне життя. Храм і статус парафії створюють багато можливостей і забезпечують автономне функціонування у всіх його параметрах. Таким чином, у багатомільйонному Вічному Місті на порозі третього тисячоліття в пісні прослави Творця лунає також молитва в українській мові.

Студіон.

Оживлення чернечого життя було одним із чільних завдань Блаженнішого Йосифа після звільнення з ув'язнення. Про це свідчить хоча б той факт, що – за словами с. Ігнатія Василик з Чину св. Василя Великого – «вже з перших днів свого перебування в Римі Патріярх Йосиф активно включився у церковне життя української спільноти тут в Римі. Він відвідав українську колегію, малу семінарію, монастир отців Василян, а також і Головний дім сестер Василянок, де у своїй проповіді закликав сестер плекати чернече життя та працювати і надалі для своєї Церкви. Блаженніший завжди з батьківським зацікавленням дбав про сестер Василянок, допомагав їм своїми порадами, підтримував молитвою». Монаші спільноти, в переконанні Патріярха, повинні були дбати про чистоту обряду, провадити свій нарід, а також – говорячи про духовний вимір богопосвяченого життя – нести покуту за себе і за інших: «Маємо все мати свідомість своєї ничтожності й нікчемності й просити благодаті від Бога», – говорить Блаженніший Йосиф. Серед інших чинів особливу увагу Патріярх Йосиф приділив монахам Уставу св. Теодора Студита, осередки яких на еміграції на той час збереглись в Буке, Німеччина, та Вудсток, Канада. За благословенням Папи Павла VI Блаженніший заснував монастир студитів «Студіон» біля Рокка ді Папа в Кастельгандольфо поблизу Риму, де навесні 1964 року придбав для синів св. Теодора Студита простору обитель, чим продовжив справу свого великого попередника Митрополита Андрея Шептицького. Читаємо про це в «Заповіті» Його Блаженнішого:

«У задумі оновити східнохристиянське благочестя Слуга Божий Андрей заклав основи для відродження і росту монашого життя за Уставом св. Теодора Студита. Невтомно трудився на цьому полі його рідний брат, бл. п. ігумен Климентій, страдний і смиренний сповідник віри. Від них обох, боговгодних Братів, перебрав я їхню спадщину і їхні в передчутті смерті висловлені прохання: рятувати монаший Чин Братів Студитів. Господь Бог поміг мені виконувати їхню волю: в Україні, попри удари, росло Студитське братство, а серед Албанських гір народилася Студитська Лавра з Архімандритом на чолі. І в далеких країнах вже миготять вогнища студитських острівців».

У своєму Посланні до Студитів з дня 23 липня 1964 року, Блаженніший з'ясував високі завдання, які стоять перед відновленим монашим Уставом св. Теодора Студита, а саме: «...найперша плекати духовне життя і святість ченців та стреміти до досконалости молитвою, дбайливими літургійними відправами, засобами освячення, святими роздумуваннями, покутою і умертвленням душі і талі та бути прикладом і зразком для всіх інших обителей[...]При тому Студити завжди плекали в своїх монастирях літургійний устав і спів, науку, мистецтво, ремесло й рільництво, словом всі ділянки людського знання і творчости для звеличення Бога, відповідно до того, які таланти дав їм Господь до

який, за словами Блаженнішого, «не зважаючи на свою скромність в порівнянні з небасягаючими і неперевершеними красою храмами в Римі, звернув уже на себе увагу – і своїм одиноким іменем, і стилем і мистецьким досягненням української творчости». Цю мистецьку неперевершеність Блаженніший підкреслював при кожній нагоді, особливо звертаючись до слухачів літніх курсів, як це бачимо у його промові 1972 року: «В нашій Соборі Св. Софії маєте змогу оглядати зразки нашої культури, і мозаїки, що належать до найкращих в світі».

Звертаючись до присутніх під час благословення собору 29 червня 1969 року, Блаженніший Йосиф підкреслив духовно-національний вимір храму та його злуку із Києвом: «Київська Софія красувалася майже тисяча літ на Русі-Україні, як символ почитання і пошани Божої Мудрости, Другої Особи Пресвятої Тройці. Вона опанувала усе життя і нормувала його устрій, як одиниці, так і усїєї держави. В ній линули молитви до Божої Премудрости за благо усього народу, «даючи прохаючому премудрість». Нехай і українська Софія в Римі, хоч в одробині заступить і сповнить оцю роль в житті усіх українців на Батьківщині і поселеннях, коли в Київській Софії затихла молитва і Служба Божа. Нехай тим гарячіше лине вона тут за Божу Мудрість, «горною мудрость», коли нині людська мудрість, мудрість цього віку (1 Кор. 2, 6) хоче брати перевагу і знищити наш нарід та нашу Церкву. [...] Нехай вона стане могутнім чинником для нашого світлого майбутнього і приверне славні часи наших князів, коли то вперше постала св. Софія в Києві: «Ми говоримо про мудрість Божу в тайні, закриту, що її Бог призначив перед віками нам на славу» (1 Кор. 2,7).

В часи переслідування Української Греко-Католицької Церкви Собор Святої Софії мав титул прокатедри св. Юрія у Львові та служив перед світовою спільнотою як духовний центр для українського народу. Він збирав українців з цілого світу, які приїжджали до Риму, щоб помолитися та отримати благословення Блаженнішого Йосифа, засвідчити йому свою підтримку й живучість нашої Церкви на поселеннях. Про це говорив Патріярх Йосиф у своєму зверненні до українського паломництва з Відня 8 вересня 1979 року, зазначивши: «Ви прийшли тут до Риму, щоб [...] зв'язок із своєю Батьківщиною, із своїм минулим замамніфестувати, бо схотіли відвідати свого патріярха, схотіли помолитись у світософійськїм соборі, що є продовженням того, що творилось у Львові, що започаткувалось близько тисяча літ тому в Києві, коли там на початку нашого християнства засяяв славою і блеском софійський Собор».

Собор, осередком якого були і є «наука, молитва, праця і християнське праведне життя», зведений за задумом Патріярха Йосифа як Собор єднання українського народу «на продовжування нашої світлої Софійської традиції Великих князів: Володимира Великого і Ярослава Мудрого в Києві», став твердиною «в нашій боротьбі і в наших життєвих стремліннях, дійсний постій і символ гарячої молитви, спільної жертви і джерело живої води-науки для нашого просвітління, покріплення і зросту, на Україні і на поселенні[...]Цей храм нехай буде захоотою до дальшої молитви всього народу до Божої Мудрости за просвітління і порятунок у найважчих стражданнях і терпіннях наших. Зокрема, нехай цей храм буде спільним нашим храмом із нез'єдиненими православними, так як він в ХІ ст., у найсвітліших часах наших, об'єднував увесь наш

нарід – у собі та у вселенській католицькій Церкві» (Слово Верховного Архієпископа Кард. Кир Йосифа на Архієрейське Посвячення храму Святої Софії в Римі, 28 вересня 1969 р.)

Згідно із «Заповітом» Блаженнішого, його тлінні останки спочили саме у Соборі Святої Софії. Однак, не покидаючи надії на повернення на рідну землю та прагнучи спочити у стольному граді Києві, Патріярх пише: *«Поховайте мене в нашому Патріяршому Соборі Святої Софії, а як воплотиться наше видіння і постануть на волі наша Свята Церква і наш Український Нарід, занесіть мою домовину, в якій спочину, на рідну Українську Землю і покладіть її у храмі Святого Юра у Львові, біля гробниці Слуги Божого Андрея. Вмираю і відходжу з цього світу як той, кого він, Сл. Б. Митрополит Андрей, Глава нашої Церкви, владою своєю покликав на Екзарха Великої України. Якщо такою буде воля Божа і бажання Українського Божого люду, складіть мою домовину в підземелля оновленого Собору Святої Софії. В підземеллях Київської тюрми мене довгими роками мучили, коли я був живим, в підземельній гробниці оновленого Собору Святої Софії Київської спокійно спочив би я, коли буду плоттю померлий!»*

У вересні 2011 року розпочалась реконструкція собору. Одним із найважливіших завдань було відновлення цінної мозаїки, яка вкриває стіни храму. Реставратори очистили, а в деяких місцях переклали мозаїку заново. У соборі також замінили системи опалення і електромереж, заново позолотили куполи, змінили функціональність підвальних приміщень. У підвалі собору облаштовано парафіяльний зал, де парафіяни можуть зустрічатися після Літургії, влаштовувати свята та урочистості. При соборі відкрито крамницю духовної літератури, змінено навколишній ландшафт. Пожертви, як і колись на побудову собору, збирались по всьому світі.

14 жовтня 2012 року під час урочистої Архієрейської Божественної Літургії, яку провів Глава УГКЦ Блаженніший Святослав (Шевчук), відбувся символічний акт благословення відновленого Собору Святої Софії. Після реставраційних робіт Собор духовно оживає і продовжує «собирати в розсіянні суших», як це передбачив Патріярх Йосиф у своєму «Заповіті»: *«А коли дивитиметеся на Собор Святої Софії і будете здійснювати паломництво до нього як до рідної Святині, і молитву приноситемте в ньому, пам'ятайте, що цей Собор залишаю вам як знак і символ знищених і збезчещених українських храмів Божих, між ними наших найважливіших свідків – соборів, свідків нашого прадідівського християнства, Святої Софії в Києві і Святого Юра у Львові! Нехай же цей отут Собор Святої Софії буде для вас знаком відродження й побудови нових храмів на Рідній Землі і заохотою до зведення храмів Божих в місцях вашого перебування! А над усе нехай Собор Святої Софії буде для вас провідним знаком і свідком Собору Живих Українських Душ, святим місцем молитви й літургійної Жертви за померлих, живих і ненароджених! Благаю Бога, щоб Він охороняв Собор Душ Прийдешніх Українських Поколінь!»*

Парафія свв. Сергія і Вакха.

Іншим духовним осередком українства в Римі, який тісно пов'язаний з особою Патріярха Йосифа і завдячує йому своє сьогочасне існування на лоні УГКЦ, є без сумніву церква свв. Сергія і Вакха, історія якої сягає перших декад XVII століття. Знаємо, що її своїм декретом передав Київським Митрополитам Папа Урбан VIII в 1641 році на прохання Митрополита Веляміна Рутського. Його бажанням було мати постійного представника при Апостольській Столиці, а відтак мати осідок прокураторів і гостинний дім для паломників, який і сьогодні гостить прочан на Мадонна дей Монті. У 1667 році Папа Климент IX надав храму свв. Сергія і Вакха повний відпуст. Свій сучасний вигляд фасад храму набув після реконструкції під керівництвом Етторе Бонолі у 1896 році за

понтифкату Папи Льва XIII (1878-1903 рр.), за рік перед тим, як понтифік разом із австрійським імператором Францом-Йосифом створив Папську колегію – семінарію для українців – і збудував для неї приміщення при церкві святих Сергія та Вакха. На фасаді храму зображено герб цього Папи й емблему чину святого Василя Великого. У 1932 році семінарію розмістили в іншому місці – на одному з римських пагорбів, який називається Джаніколо.

Із 1932 по 1960 рік церква і прилеглі до неї будівлі належали монашому чину святого Василя Великого. У 1960 році ченці василіяни перенесли свій осідок у нове приміщення монастиря на Авентині. Тоді ж храм святих Сергія і Вакха та будинок перейшли у власність Папської латиноамериканської колегії. Перебування храму в чужих руках, на жаль, призвело до його руїни. Як зазначив Блаженніший Йосиф у проповіді на празник свв. Сергія і Вакха 20 жовтня 1972 року, *«дім і церква були продані на готель, а церква на забавову залю. Ікона всс. Сергія в Вакха була рівно ж продана, а гроби в підземеллю зруйновані»*. Тому одразу після звільнення із сибірського ГУЛАГу і приїзду до Риму в 1963 році Патріярх взявся за справу повернення церковного комплексу та його відновлення.

З 1970 року храм і прилеглі будівлі – знову у власності УГКЦ. Того ж року завдяки старанням Блаженнішого Йосифа кардинал Анжело ДельАква, вікарій Святішого Отця для Риму, декретом **«Pastoris vigilantis» «ut Christifideles eiusdem Ucrainae Nationis ex variis locis Romam confluentes spiritualibus apte uterentur auxiliis»** від 8 вересня утворив персональну парафію для українців – католиків візантійського обряду. Слід підкреслити, що до сьогодні жодна з національностей в Римі не здобула такого юридичного статусу; тим більше цей крок можна вважати дивом того часу з огляду на те, що українців у Вічному Місті було дуже мало. Це, без сумніву, було можливе завдяки заступництву Пресвятої Богородиці, яка присутня у храмі свв. Сергія і Вакха у своїй Жировицькій іконі, що її історія сягає приблизно 1470 року. Тому у своєму «Слові з нагоди посвячення храму Жировицької Божої Матері і святих мучеників Сергія і Вакха», що відбулося 31 жовтня 1971 року, Патріярх з вдячністю Пресвятій Богородиці за її заступництво говорив про «першу від віків – від початків християнства в Римі» українську парохію, що її підніс до цієї гідності Папа Павло VI, та про значення храму для прийдешніх поколінь: *«Він має об'єднувати на майбутнє всіх українців у Римі, а так само на поселеннях в Італії. Ото є це його велике завдання, яке навіває на нас численні спомини з понад тристап'ятдесят літ, відколи то цей храм належав до нас. [...] Слава Богу, цей храм нині знову в наших руках, слава Пречистій Діві, що вона заопікувалася нами і забажала вернутися до нас, забажала вона того, щоб і ми верталися до неї, та й щоб вона була на віки між нами, щоб і в цьому храмі далі голосилось Боже слово, а дім був розсадником української культури на поселеннях і плекав релігійного католицького духа»*.

Чимало зусиль доклав Патріярх Йосиф, аби не тільки повернути на власність Церкви храм, але й забудувати Митрополичий двір і створити музей на цій посілости, яку Блаженніший вважав

